

BEELDENDE KUNST

De mooiste werken in Sonsbeek gaan over hoe de natuur werkt, zwoegt en zorgt ★★★★★

Arnhemse buitententoonstelling Sonsbeek bestrijkt jaren en veel locaties. Op een dagtripje kun je onmogelijk alles zien.

Sarah van Binsbergen 5 juli 2021, 15:45

Farkhondeh Shahroudi, 'Performative Poetics of Matter' (2021) Beeld Django van Ardenne

Sonsbeek 20→24 is een tentoonstelling en het is ook weer geen tentoonstelling. Zeker, er zijn deze zomer prachtige, gonzende, zingende en (onvermijdelijk) ook minder sprekende kunstwerken te zien in het kader van de prestigieuze, onregelmatig naar Arnhem terugkerende manifestatie Sonsbeek. Niet alleen in het gelijknamige Arnhemse park, de tentoonstelling strekt zich dit keer uit tot aan Museum Kröller-Müller in Otterlo, met in totaal dertien binnen- en buitenlocaties. Maar daarnaast zet deze editie net als de vorige in 2016 sterk in op de interactie met het publiek. Er is een barstensvol programma met workshops, performances en radio. Een groot deel van die activiteiten moet nog plaatsvinden en iedere aanraking geeft weer een andere beleving. Dat maakt het lastig om een alomvattend oordeel te vellen.

Zo, dat was de disclaimer, nu de tentoonstelling zelf. Rondom de thema's 'arbeid' en 'geluid' verbinden artistiek directeur Bonaventure Soh Bejeng Ndikung en zijn internationale curatorenteam Arnhem met verhalen, klanken en beelden uit de hele wereld. Naast nieuwe kunstwerken van bekende Nederlandse namen als Jennifer Tee en Wendelien van Oldenborgh zijn er kunstwerken te zien van kunstenaars uit Iran, Ghana, Filippijnen, Colombia, Kameroen en India. Veel daarvan waren niet of zelden eerder te zien in Nederland, alleen die kennismaking maakt een bezoek al de moeite waard.

Jennifer Tee: Respire, the world begins with trees, 2021 (detail) Beeld Django van Ardenne

Een aantal kunstwerken zoomt in op de relatie tussen Arnhem en het koloniale verleden. Zo belicht de Iraanse kunstenaar Farkhondeh Shahroudi hoe de rijkdom van de 18de-eeuwse bewoners van het buitenhuis Zypendaal samenhangt met hun betrokkenheid bij plantages in Suriname, een thema dat ook terugkomt in een presentatie van het Nederlandse collectief The Black Archives in de Stadsvilla.

Goed luisteren is de opdracht. Niet alleen naar de stemmen van werkende mensen die weinig worden gehoord (naast de arbeid van slaafgemaakten komen ook sekswerk en huishoudelijk werk aan bod), maar ook naar de natuur. Een paar van de mooiste kunstwerken gaan over hoe die natuur werkt, zwoegt en zorgt (zie kader). Hoe kan het ook anders, met de weelderige Arnhemse parken Sonsbeek en Zypendaal en de Hoge Veluwe als inspiratiebron.

Als bezoeker word je zelf ook flink aan het werk gezet. Ondanks de uitgestippelde routes is het een behoorlijke uitdaging om je weg te vinden in de wirwar van locaties en randprogramma's. Bovendien is het mede vanwege de locaties buiten het centrum van Arnhem (Kröller-Müller en Buitenplaats Koningsweg) onmogelijk om in een dagtripje alles te zien. Geregeld terugkomen en de kunstwerken rustig op je in laten werken is het advies van de artistiek directeur. Enigszins frustrerend voor de dagjesmens die zoveel mogelijk kunst wil consumeren, maar wel helemaal in lijn met de langdurige, ambitieuze en zorgvuldige aanpak die deze editie kenmerkt.

Die heet niet voor niets *Sonsbeek 20→24*: de tijd tussen deze editie en de volgende wordt gedicht met verschillende activiteiten binnen Arnhem en ver daarbuiten. Zo staat er voor volgend jaar een tentoonstelling in het Stedelijk Museum in Amsterdam gepland. Anders dan veel andere kunstmanifestaties die voor korte tijd neerstrijken en dan weer vertrekken, wil het internationale curatorenteam een langdurige dialoog met de stad Arnhem, met de partnerlocaties en de deelnemende kunstenaars aan gaan.

In lijn met het thema laat Sonsbeek zich het beste omschrijven als een muziekstuk met een enorme hoeveelheid aan stemmen, ritmes en klanken. In de tentoonstelling zwellen een aantal daarvan aan. Anderen neuriën zachtjes op de achtergrond en zullen waarschijnlijk aan de meeste bezoekers voorbij gaan. Wat zeker is, is dat het project de komende tijd nog op verschillende manieren blijft nagalmen.

Natuur aan het werk

Werken, zorgen, bouwen: wie arbeid wil begrijpen moet niet alleen kijken naar de mens, maar ook naar de natuur, laten de kunstenaars van Sonsbeek zien. Zo plaatst Mae-Ling Lokko het werk van schimmeldraden, die ondergronds zorgen voor een gezonde aarde, letterlijk op een voetstuk. Zij bouwde van deze slimme schimmels een omgekeerde koepel die in Sonsbeek Park boven de grond hangt als een reusachtig vangnet. Ook in het takkenpatroon dat Jennifer Tee in het gras naast de watervallen in Sonsbeek Park aanlegde komen mensenwerk en de natuur samen. De vorm, die tegelijk doet denken aan bomen en aan longen, is gelegd in handgemaakte bakstenen met boomblaadjes erop gedrukt. Een ode, onder meer, aan de manier waarop bomen de wereld van schone lucht voorzien. Minder begrijpelijk is de ingreep van Leo Asemota, die in de tuin van Kröller-Müller vormen van staalschroot in het gras aanbracht. Het heeft iets te maken met zijn onderzoek naar werk en mierenkolonies, maar de samenhang blijft wat vaag.

Sonsbeek 20→24. Force times distance: On labour and its sonic ecologies

Beeldende kunst

★★★★☆

Diverse locaties in Arnhem en Otterlo, t/m 29/8.